

MARTIN ŠRAJER / 30. 1. 2020

Osm kráťasů z FAMU

V rámci patnáctého ročníku pražského festivalu krátkých filmů Prague Short bylo v různých sekcích možné zhlédnout také několik českých krátkometrážních filmů, převážně od studentů a studentek FAMU. Díky spolupráci festivalu s webem MALL TV se vybrané filmy nakrátko objevily také online a diváci z nich mohli svým hlasováním vybrat ten nejlepší.

Nejvíce hlasů obdržel osobitý mix vztahové komedie a sociálního dramatu *Vyměnila jsem si směnu* od studenta druhého ročníku režie na FAMU Luboše Kučery, který je zároveň autorem scénáře. Hlavní hrdinkou snímku, který lze sledovat jako moderní variaci na Formanovy *Lásky jedné plavovlásky*, je mladá žena cizího původu, která si snaží udržet práci v jedné pražské tiskárně a najít muže, který nebude úplný pitomec.

Setkání s nespolehlivými, divnými, při flirtování tragicky neohrabanými nápadníky generuje trapné, hořce úsměvné situace, z nichž Kučera skládá dobře semknutou vztahovou mozaiku. Přes absurditu některých situací dobře rozumíme tomu, co protagonistka prožívá, jak těžké je pro ni najít v novém prostředí své místo. Namísto toho, aby ji muži přijali a naslouchali tomu, co jim říká, projektují si do ní své potřeby a tlačí ji do rolí, jaké jsou jí cizí (ve vedlejší zápletce s castingem doslova).

Chtěla se usadit, ale namísto toho jen sílí její touha utéct. Možná přijde o jistotu bydlení a práce, ale na rozdíl od nepružných mužů, kteří uvízli v minulosti nebo na mrtvém bodě, alespoň nereaguje na vnější podněty zcela apaticky. Nepříznivým podmínkám aktivně, a v rámci možností daných jejím dvojitě znevýhodněným postavením (žena v cizí zemi), vzdoruje.

Hrdinčina „akčnost“ se odráží také v rytmizaci vyprávění pomocí sekvencí doprovázených strojovými zvuky tiskárny, které přecházejí do nondiegetické hudební stopy a udávají tempo filmu. Soulad mezi dynamickým formálním pojetím a vážným tématem pracovních i mimopracovních vztahů ukazuje, že se upřímnost vůči postavám

a jejich prostředí nemusí vylučovat s diváckou vstřícností.

Předvídatelnějším způsobem pojal sociální problematiku Ondřej Novák, spolurežisér oceňované *Rekonstrukce* (2018), ve filmu *Dluh*. Neveselé, nepříliš sdílné drama sleduje mladíka shánějícího peníze, které dluží lichváři. Film s eliptickým, bez přečtení synopse obtížně srozumitelným vyprávěním, se opírá především o herce dobře sžitě s jejich rolemi. Z „povinných“ prvků podobných dokumentárně natočených přehlídek bezútěšnosti bytí nechybí mladá matka s dítětem, exekuce, betonová sídlištní šed' ani mužská agresivita.

Studenti filmových škol ale netočí jenom tragikomedie o komunikačních problémech a trudná dramata o lidech z periferie, ale také třeba komedie sázející na velmi nenáročný, až „troškovský“ humor, který má šanci oslovit nejširší vrstvy diváků. To je případ *Bobrů v plamenech* od Martina Kuby (Katedra režie FAMU), ve kterých skupinka skautů se svým vedoucím během deštivé noci zabloudí do nevěstince, kde zažijí několik erotických sblížení s osobami opačného pohlaví.

Film, jehož první minuty ještě podněcují zvědavost balancováním mezi komedií a hororem, se po přesunu děje do uzavřeného prostředí veřejného domu mění v bezeslovné pásmo lechtivých skečů, připomínajících první české výpravy do sféry erotické kinematografie z raných devadesátých let. Zvlášť když dojde na sklepní sado maso nebo když se kamera lačně, a někdy nezávisle na pohledu zvědavých skautů, pase na tělech více či méně odhalených hereček, které dělají lascivní pózy. Pocit trapna a nepatřičnosti zde tak oproti filmu Luboše Kučery nezažívají jenom postavy, ale také divák.

Decentní humor ale zjevně nebyl tvůrčím záměrem. Komický efekt je naopak zesilován teatrálním herectvím či zvukovými efekty jako z grotesky. Volba skautů za hlavní hrdiny a celková stylizace sice svádějí ke srovnání s filmy Wese Andersona, ale Kuba není formálně stejně rigorózní a jeho *Bobři* působí mnohem nevázaněji než *Až vyjde měsíc*. Proměňují se hudební styly i míra nadsázky a bezeslovný koncept není důsledně dodržen (v závěru dojde na zpěv u táboráku).

Výrazně stylizovaná, byť značně odlišným způsobem než Kubova jednoduchá hříčka, je taky trikově bohatá pohádka *Perla* od Jakuba Kouřila, studujícího na FAMU animaci. Mladá dívka v ní nejdříve zpochybňuje babiččino vyprávění suchými vědeckými fakty,

ale následně se sama stává protagonistkou podvodního dobrodružství s obřími rybami. Film, jehož sdělení by díky zvolenému vyprávěcímu rámci a dětské hrdince mělo být dobře srozumitelné menším divákům, upřednostňuje navození magické atmosféry před vrstevnatějším příběhem.

Neotřeleti využívá pohádkového schématu *Zvěř*, kterou s Jenovéfou Bokovou v hlavní roli natočil David Payne z Katedry režie. Jana měla se svým milým strávit víkend na chalupě v lese. Namísto přítele, na kterého není spolehnutí (stejně jako na většinu mužských postav z popisovaných filmů), ale hluboko v lesích potkává trojici myslivců, kteří od pohledu něco skrývají. Film zprvu neozřejmuje, zda půjde spíš o něco temně zlověstného, nebo o něco vtipně absurdního.

Hororové pnutí zesílí poté, co mladá žena potká divočáka, zabloudí v lese a dozví se, že její partner hned tak nedorazí. Nebezpečnější zvěří se ale ukážou být tři muži v chalupě... Payne vytěžuje nejednoznačnost postav, umně pracuje s náznaky toho, jaký záměr sledují, a s pomocí pozvolna zpřesňovaného zdroje ohrožení buduje atmosféru strachu, která je nakonec důležitější než otázky týkající se toxické maskulinity a sexuálního predátorství, okolo nichž se zápletka točí.

Mužskou potřebu něco si dokazovat zkoumá a dovádí do krajnosti také *Hra*, za kterou již byl Lun Sevník (Katedra režie) oceněn na různých zahraničních festivalech. Dva teenageři si na černém trhu pořídili střelnou zbraň, aby mohli na internetu živě streamovat svou sebevraždu. Vyjma prologu je celý film uzavřen v jednom interiéru. Navíc velkou část dění sledujeme v dlouhých záběrech snímaných statickou webovou kamerou. Obojí zvyšuje intenzitu vyprávění i naši frustraci z toho, že celá „hra“ je v režii dvou všehoschopných nezletilců.

Sevržené psychologické drama při vykreslení obou kamarádů sice využívá řady zkratek (bohatý otec, hraní násilné videohry), ale pokud přijmeme, že chce primárně vyprovokovat diváka k přemýšlení, ne věrně reflektovat chování a myšlení dnešní mládeže, funguje velmi dobře. Pomáhají mu věrohodní představitelé obou chlapců i zprostředkovávání významů s pomocí toho, co a jak je (nebo není) zabíráno kamerou.

Pomalý nájezd na jednoho z kluků opřeného o stěnu naznačuje jeho váhání, zda smrtící čin dotáhnout do konce. Když jeden kámoš na druhého míří nabitou zbraní mimo dosah webové kamery, je zřejmé, že jeho cílem není zvýšení sledovanosti, ale že

si jen užívá pocit moci nad životem a smrtí. Jiné děje si pak kvůli nehybné kameře musíme domyslet pouze ze zvuků mimo obraz. Z vybraných českých kráťasů nabízí *Hra* nejméně komfortní, ale také nejdéle doznívající divácký zážitek.

K touze proměňovat okolní realitu tak, aby vytrhla z letargie sociálních sítí přesycené mediálním obsahem, se vyjadřuje také Jakub Jirásek ve filmu *Nebát se ničeho*, který má žánrově blíže satíře a v němž je množství zjednodušení při charakterizaci příslušníků generace Z ještě větší než ve *Hře*. Poté, co selžou jiné pokusy, jak k jejich YouTube kanálu přitáhnout nové sledující, usmyslí si dvě spolužačky ze základní školy, že ve škole zinscenují teroristický útok.

Film s nadsázkou ukazuje, jak v životech dnešních mladých splývá skutečná a virtuální realita. Přes moralistní náboj, projevující se v závěrečném obnovení pořádku a parodickém vyobrazení mikrosvěta školní třídy a youtuberského uvažování, si udržuje lehkost a v práci se sytými barvami, připomínající *The Florida Project* Seana Bakera, je stylistický jednotný.

Úplně jiné problémy než vztahy nebo počet odběratelů na YouTube řeší mladí lidé, které si pro svou hravou esej *O-chlup* vybrala Josefina Lubojacki z Katedry dokumentární tvorby. Její film je zčásti výkladovým dokumentem o ochlupení, zčásti zamyšlením nad tím, k čemu a proč má člověk na těle chlupy a jak tyto spoluutvářejí to, jak jej druzí přijímají a kým se sám cítí být.

Velké detaily oholené i neoholené pokožky doprovází hudba Midi Lidi a Kazet a otevřené vyprávění několika režisérčiných přátel o tom, kdy a proč se začali holit. Ke slovu se dostane i umělkyně vytvářející své obrazy z chlupů a chloupků různých barev a tvarů nebo transmuž, pro kterého růst chlupů, vnímaných jako znaky maskulinity, představoval důležitou složku tranzice. Ze zdánlivě marginálního anatomického útvaru se v barevném, dynamickém a pro mnohé možná objevném filmu stává důležitá složka identity člověka.

Když jedna z žen ve filmu konstatuje „vytvořila jsem si svůj vlastní ideál krásy“, jde zároveň o popis toho, co provedla Josefina Lubojacki důsledněji než autoři všech ostatních krátkometrážních filmů z Prague Short, z nichž většina vedle *O-chlupu* vyznívá krotce a opatrně. Nenatočila film podle existujícího vzoru a očekávání, ale zcela svobodně a podle vlastní představy, mimo známé škatulky a bez podbízivosti.